

Předkládací zpráva

MPSV předkládá vládě k řešení otázku budoucí podoby zabezpečení zaměstnanců při pracovním úrazu a nemoci z povolání.

V současné době se odškodňování zaměstnanců, kteří utrpěli pracovní úraz nebo u nichž byla zjištěna nemoc z povolání, řídí ustanoveními zákoníku práce upravujícími odškodnění zaměstnanců na základě principu zákonného pojištění odpovědnosti zaměstnavatelů. Tento systém poskytuje nepřijatelnou veřejnou podporu dvěma komerčním pojišťovněm a Česká republika se v průběhu vyjednávání o podmínkách přístupu České republiky k Evropské unii zavázala systém změnit.

Nově byl systém pojištění zaměstnanců pro případ pracovního úrazu nebo nemoci z povolání upraven v roce 2006 zákonem č. 266/2006 Sb., o úrazovém pojištění zaměstnanců („ZÚP“), kterým se přechází z komerčního pojištění zaměstnavatelů na pojištění zaměstnanců v rámci sociálního systému, které se formuluje jako pojištění komplementární k zákonnému systému sociálního zabezpečení. ZÚP byl schválen v roce 2006 s účinností od 1. 1. 2008, jeho účinnost byla třikrát odkládána, naposledy na 1. 1. 2015.

V roce 2011 byla předložena vládě rozsáhlá novela ZÚP, která vyvolala zásadní diskusi i o celkovém pojetí úrazového pojištění. Vláda předložený návrh zákona neschválila a uložila vypracovat návrh zákona, kterým se uvedený zákon zruší a do šesti měsíců předložit analýzu problematiky s návrhem nového věcného řešení. Analýza byla schválena a současně bylo uloženo ministrům financí, práce a sociálních věcí a zdravotnictví vládě do 28. 2. 2013 předložit návrh zákona upravujícího povinné pojištění odpovědnosti zaměstnavatele za škodu vzniklou pracovním úrazem nebo nemocí z povolání. V lednu 2013 bylo na základě tohoto usnesení vlády připraveno Ministerstvem financí paragrafované znění, ale následně vláda usnesením č. 221 ze dne 27. 3. 2013 na návrh Ministerstva financí rozhodla o zrušení tohoto úkolu.

Návrh na zrušení ZÚP byl v Parlamentu změněn tak, že ZÚP zrušen nebyl a místo toho byla jen posunuta účinnost ZÚP na 1. 1. 2015.

Projednávání návrhu novely ZÚP v roce 2011 a rovněž poznatky MPSV z dalších let svědčí o tom, že mezi příslušnými subjekty, které se problematikou zabezpečení zaměstnanců při pracovním úrazu či nemoci z povolání zabývají, **existují rozdíly v názorech na další jeho podobu**. Vláda proto předložila Poslanecké sněmovně návrh zákona na posunutí účinnosti ZÚP, aby se vytvořil potřebný časový prostor pro rozhodnutí o dalším postupu ve věci.

MPSV předkládá vládě analytický rozhodovací materiál nelegislativní povahy, který provádí celkové zhodnocení způsobů zabezpečení při pracovním úrazu a navrhuje doporučené řešení. Vytvoření materiálu bylo zadáno bez předem stanovených závěrů, což umožnilo jeho zpracovatelům dojít k návrhu optimálního řešení. To je rozdíl proti materiálu zpracovanému na základě usnesení Vlády ČR č. 180 ze dne 21. března 2012, podle něhož měli – po odmítnutí novely zákona

o úrazovém pojištění – ministr financí a ministr PSV vypracovat a vládě předložit analýzu problematiky odškodňování pracovních úrazů a nemocí z povolání s věcnými návrhy na budoucí řešení s tím, že tyto návrhy budou vycházet ze závěrů porady ekonomických ministrů, kde tedy byl věcný záměr analýzy předem dán.

Materiál byl připravován po dobu několika měsíců, přičemž **MPSV v rámci přípravných prací spolupracovalo s celou řadou subjektů**, které jsou různou formou zainteresovány na budoucím způsobu zabezpečení zaměstnance při pracovním úrazu. Tito partneři byli vybráni tak, aby reprezentovali rozhodující subjekty působící v této oblasti:

- příslušný výbor Rady vlády pro BOZP a vybrané pracovní týmy RHSD,
- zástupci zaměstnavatelů: Hospodářská komora, Konfederace zaměstnavatelských a podnikatelských svazů ČR a Svaz průmyslu a dopravy ČR,
- zástupci zaměstnanců: ČMKOS a ASO,
- přímo dotčená ministerstva: Ministerstvo financí, Ministerstvo zdravotnictví,
- zástupci finančních institucí: Česká asociace pojišťoven, Česká národní banka.

V materiálu jsou navrženy 3 možné varianty řešení budoucí podoby zabezpečení zaměstnance při pracovním úrazu a nemoci z povolání:

- Varianta I - Systém náhrady škody podle zákoníku práce a pojištění odpovědnosti zaměstnavatelů u soukromých pojišťoven
- Varianta II – Systém náhrady škody podle zákoníku práce a zákonné pojištění zaměstnavatelů u organizačních složek státu nebo u veřejnoprávních subjektů
- Varianta III – Systém sociálních dávek v úrazovém pojištění zaměstnanců.

MPSV si je vědomo toho, že různé subjekty mají na způsob zabezpečení zaměstnanců v případě pracovního úrazu **rozdílné názory**. Proto je v materiálu dán dostatečný prostor pro objektivní popis názorů a stanovisek oponentů doporučenému řešení. Jednou ze zásad při zpracování materiálu bylo, že příslušný subjekt musí mít jistotu, že jeho názor, byť i třeba menšinový, bude ve výsledném materiálu obsažen, neboť objektivní vyjádření celého případného názorového spektra umožní vládě přijmout nestranné řešení, které bude považovat za optimální.

MPSV předpokládá, že **varianta zvolená vládou bude brána jako definitivní řešení**, poté by mělo být řešeno již jenom jeho promítnutí do právní úpravy. To ovšem znamená, že všechny příslušné subjekty se s principy řešení přijatého vládou (ať už bude věcně jakékoli) ztotožní, či alespoň smíří a budou své priority prosazovat již jen v jeho rámci. V opačném případě by se problematika zabezpečení zaměstnance při pracovním úrazu stala (obdobně, jako je tomu v současnosti) předmětem nekončících debat bez konkrétního výsledku.